

צמחי תבלין
ומרפא

על טעם ועל ריח

המטרות: להכיר מגוון צמחי תבלין ומרפא; להכיר את מגוון השימושים בהם לתועלת האדם; להבין את המתח בין הרצון והצורך להשתמש בצמחים הגדלים בטבע לבין הצורך להגן עליהם; להכיר דרכים לפתרון המתח הזה ולשמירה על צמחי הבר. הפעילות המרכזית: היכרות עם צמחי התבלין – קבוצה ייחודית בצמחיית הבר בישראל. מסר עיקרי: צמחי תבלין קוטפים רק מגינות תבלינים ולא מהטבע. זמן הפעילות: כשעה. מקום מומלץ: בחיק הטבע, אפשר בכיתה, מומלץ בקרבת גינת תבלינים או צמחייה טבעית.

"שיכרון חושים" – פעילויות חווייתיות לסיכום. "מאסטר-תה": טעימת תערובות של תה צמחים (תה קר) הכנת שקיות ריחניות מצמחי תבלין קישוט צנצנות לאיסוף עלי תבלין מהגינה הכנת תוויות לצנצנות

משפט שדה סימולציה של בית משפט: האשמה – קטיף צמחי תבלין בטבע. דיון במתח הקשור בשמירת טבע: הגנה על הצומח מול שימור מסורת עממית.

בית מרקחת בטבע הצגת בעיות רפואיות ומציאת הצמח המועיל בטיפול בהן.

פתיחה ותחרות "החוטם המוצלח ביותר". הצגת הנושא והפעילות. זיהוי צמחי תבלין בעזרת חוש הריח בלבד. מיקוד בנושא הפעילות: צמחי תבלין מהטבע.

15-25 דקות

מושגים:

טעים, נעים, ריחני, מרגיע, כיף!

15 דקות

מושגים:

צמח מוגן על פי חוק מגוון מינים, מין בסכנת הכחדה, פקח רשות הטבע והגנים, מסורת משאב טבע, זכות מוסרית וחובה מוסרית, פתרונות בני קיימא

10 דקות

מושגים:

תכונות ומאפיינים של צמחי בר ודרכי השימוש בהם: אזוב, מרווה, זוטה, שומר, פטל, עכוב, אלת מסטיק.

15 דקות

מושגים:

צמחי תבלין ומרפא צמחים לתועלת האדם תכונות, מאפיינים וייחודיות סכנת הכחדה מניעת הכחדה

עזרים:

קנקני תה כוסות ריבועי בד ענפי רוזמרין ולבנדר סרטים לקשירה צנצנות תוויות עלים של צמחי תבלין לחלוקה בצנצנות

עזרים:

כרטיסיות הנחיות לקוטפים ולפקחים תחפושות של שופט ושל פקח: גלימת שופט פטיש שניצלים כובע פקח

עזרים:

שמונה כרטיסיות "הבעייה שלי" (ובהן כתובות הבעיות הרפואית) שמונה כרטיסיות "התרופה שלי" (ועליהן כתוב שם הצמח העשוי לרפא את הבעיה) דוגמאות של צמחי תבלין

עזרים:

צמחי תבלין להדגמה: מרווה ואזוב קופסאות אטומות ומכוסות במכסה מחורר ובהן תבלינים ריחניים: קינמון כמון פפריקה פלפל צ'ילי בזיליקום וכולי מדליית החוטם המוצלח

תחרות "החוטם המוצלח ביותר"

צמחי תבלין ומרפא

פתיחה

היום נשתמש בחוש "המוזנח" ביותר שלנו – בחוש הריח. בעזרתו (וגם בעזרת חוש הטעם...) נכיר את העולם המרתק של צמחי התבלין בארצנו. צמחי התבלין הם קבוצה של צמחים המביאים תועלת רבה לאדם. מאז ומעולם השתמשו בהם לריפוי, לקוסמטיקה ולמאכל. החומרים החריפים שיש בעלים של הצמחים האלה מגנים עליהם מפני בעלי חיים שרוצים לאכול אותם, כלומר, למעשה, אלו "רעלים". בני האדם למדו, ועדיין לומדים וחוקרים, כיצד להפיק מהחומרים הרעילים האלה, במינונים נמוכים, חומרים המרפאים חולאים שהאדם סובל מהם, וחומרים המועילים לאדם בדרכים אחרות – מיטיבים לעור, מעשירים את המזון וכולי. בפעילות נכיר מקרוב כמה צמחי תבלין (נא להכין את האפים), ואת השימושים המרתקים שאפשר לעשות בהם.

כדאי להעביר בין המשתתפים כמה ענפים של צמחי תבלין – לגעת ולהריח. אולם, התועלת הרבה של צמחי התבלין והשימושים הרבים שהאדם עושה בהם גורמת לבעיה – כמה מצמחי התבלין בטבע נמצאים היום בסכנת הכחדה. **איך אנו יכולים להמשיך ליהנות מצמחי תבלין, וגם לשמור שלא יכחדו מהטבע בארץ?**

פעילות

כדי לחדד את חוש הריח נפתח בתחרות החוטם המוצלח ביותר. **הכינו מראש קופסאות (או כוסות) אטומות שכל אחת מהן תבלין אחר בעל ריח חזק, מיוחד או מוכר, כמו קינמון, פפריקה, כמון, בזיליקום ופלפל שחור. חשוב להכין גם קופסאות עם מרווה ואזוב (זעתר).** כסו לשני המתחרים את העיניים והגישו להם להרחה את הקופסאות המכוסות. המתמודדים ינסו לזהות את הצמחים ולזכור אותם לפי הסדר שהוגשו לו. בדקו את הזיהויים של המתמודדים, ומי שהצליח לזהות יותר צמחים יזכה בתואר הנכסף: "בעלת החוטם המוצלח ביותר", או "הרחחן/נית הטובה ביותר" (אפשר להכין מראש מדליה). אפשרות נוספת היא לכסות את עיניהם של כל המשתתפים, להעביר את קופסאות התבלינים בין כולם, וכל משתתפת או משתתף ירשום את ניחושו בכרטיסייה. **לסיכום, הראו ענף של מרווה המשולשת או של האזוב ומקדו את הנושא בצמחי התבלין שבטבע.**

פתיחה ותחרות "החוטם המוצלח ביותר"

הצגת הנושא והפעילות. זיהוי צמחי תבלין בעזרת חוש הריח בלבד. מיקוד בנושא הפעילות: צמחי תבלין מהטבע.

15 דקות

מושגים:

צמחי תבלין ומרפא צמחים לתועלת האדם תכונות, מאפיינים וייחודיות סכנת הכחדה מניעת הכחדה

עזרים:

צמחי תבלין להדגמה: מרווה ואזוב קופסאות אטומות ומכוסות במכסה מחורר ובהן תבלינים ריחניים: קינמון כמון פפריקה פלפל צ'ילי בזיליקום וכולי מדליית החוטם המוצלח

הסבר

המשך:

כל התבלינים מקורם בצמחים שהאדם למד לגדל ולהפיק מהם תבלינים. מה ההבדל בין צמחי התבלין האלה, מרווה ואזוב, לבין קינמון או פפריקה? – אזוב מצוי ומרווה משולשת הם קודם כול צמחי תבלין ארצישראליים – הם גדלים בטבע בארץ שלנו (שלא כמו הקינמון, למשל). כמו כן, לצמחי התבלין האלה יש בעיה, אם לא נגן עליהם, הם עלולים להיכחד מהטבע בארץ.

מדוע חשוב להגן עליהם?

כאמור, אחת הסיבות שבגללן חשוב להגן על צמחי המרפא והתבלין היא שאף על פי שרובם נראים פשוטים ולא מעניינים במיוחד, הם צופנים בחובם אוצר של טעמים, ריחות וכוחות ריפוי. בפעילות הבאה נכיר צמחי תבלין מהטבע בארצנו, כמה מהם נמצאים בסכנת הכחדה, ונתמודד גם עם הבעיה שעומדת לפנינו כשאנו רוצים ליהנות מהם בטבע.

פתיחה ותחרות "החוטם המוצלח ביותר"

הצגת הנושא והפעילות. זיהוי צמחי תבלין בעזרת חוש הריח בלבד. מיקוד בנושא הפעילות: צמחי תבלין מהטבע.

15 דקות

מושגים:

צמחי תבלין ומרפא צמחים לתועלת האדם תכונות, מאפיינים וייחודיות סכנת הכחדה מניעת הכחדה

עזרים:

צמחי תבלין להדגמה: מרווה ואזוב קופסאות אטומות ומכוסות במכסה מחורר ובהן תבלינים ריחניים: קינמון כמון פפריקה פלפל צ'ילי בזיליקום וכולי מדליית החוטם המוצלח

הצגה בית מרקחת בטבע

פעילות

נצא עכשיו ל"בית מרקחת" מיוחד במינו – בית המרקחת הנמצא מסביבנו, בחיק הטבע.

מיד יופיעו לפנינו כמה "חולים" המחפשים תרופה לבעיה שלהם. התרופות בשבילם נמצאות כאן, בטבע.

בחרו שמונה מתנדבים ותנו לכל אחד מהם אחת מהכרטיסיות "הבעיה שלי". המתנדבים מתבקשים לקרוא את הכרטיסייה שקיבלו ולהתכונן להצגת "החולה".

כל צמד משתתפים שנשאר לשבת מקבל את אחת מכרטיסיות "התרופה שלי", ובה תיאור של טיפול או של תרופה המופקים מצמח מסוים.

אחרי כל הצגה של חולה המתלונן על מכאוביו, הצמד שמבין שהמרפא נמצא אצלו מכריז על הצמח שלו. הצמד הראשון המכריז על הצמח שלו נותן את התרופה (או את הטיפול) לחולה.

לאחר מציאת המרפא הרחיבו מעט על כל צמח ותארו כמה מהתכונות המיוחדות שלו בעזרת מצגת תמונות.

אם אפשר, רצוי מאוד להביא לפעילות את הצמחים עצמם.

כרטיסיות

הצמח:
אלת המסטיק
הטיפול:
ללעוס טיפת שרף
המופק מאלת
המסטיק

דלקת חניכיים

בית מרקחת בטבע
הצגת בעיות רפואיות ומציאת הצמח המועיל בטיפול בהן.

10 דקות

מושגים:

תכונות ומאפיינים של צמחי בר ודרכי השימוש בהם: אזוב, מרווה, זוטה, שומר, פטל, עכוב, אלת מסטיק.

עזרים:

שמונה כרטיסיות "הבעייה שלי" (ובהן כתובות הבעיות הרפואיות), ושמונה כרטיסיות "התרופה שלי" (ועליהן כתוב שם הצמח העשוי לרפא את הבעיה). דוגמאות של צמחי תבלין.

הצגה בית מרקחת בטבע

כרטיסיות

הצמח:
מרווה משולשת
הטיפול:
לטבול את הרגליים
במים שהרתיחו בהם
עלי מרווה משולשת

פטריות בכפות
הרגליים

הצמח:
מרווה משולשת
הטיפול:
לשתות תה מחליטה
של עלי מרווה

צינון,
כאבי כאש,
כאבי בטן וחום

הצמח:
אזוב מצוי (זעתר)
הטיפול:
עיסוי של המקום
הכואב בשמן זית
שהושרו בו עלים
של אזוב מצוי

שיעולים, ליחה
וכאב בבית
החזה

בית מרקחת בטבע
הצגת בעיות רפואיות
ומציאת הצמח
המועיל בטיפול בהן.

10 דקות

מושגים:

תכונות ומאפיינים
של צמחי בר ודרכי
השימוש בהם:
אזוב, מרווה, זוטה,
שומר, פטל, עכוב,
אלת מסטיק.

עזרים:

שמונה כרטיסיות
"הבעייה שלי" (ובהן
כתובות הבעיות
הרפואיות), ושמונה
כרטיסיות "התרופה
שלי" (ועליהן כתוב
שם הצמח העשוי
לרפא את הבעיה).
דוגמאות של צמחי
תבלין.

הצגה בית מרקחת בטבע

כרטיסיות

הצמח: שומר
 הטיפול:
 לשתות בכל יום
 חליטה של כפית
 זרעי שומר. מומלץ
 לשתות את התה
 לפני הארוחה או
 אחריה

קמטים בעור

הצמח: זוטה
 הטיפול:
 לשתות חליטה של
 עלי זוטה

**מתח, חרדה
 וחוסר שקט**

**הצמח: עכובית
 הגלגל (עכוב)**
 הטיפול: לבשל בשר
 עם שורשי צמח
 העכוב (עכובית
 הגלגל), ולאכול עם
 סלט של עלי עכוב
 טריים קצוצים

**רעב למשהו
 טעים ומשביע**

בית מרקחת בטבע
 הצגת בעיות רפואיות
 ומציאת הצמח
 המועיל בטיפול בהן.

10 דקות

מושגים:

תכונות ומאפיינים
 של צמחי בר ודרכי
 השימוש בהם:
 אזוב, מרווה, זוטה,
 שומר, פטל, עכוב,
 אלת מסטיק.

עזרים:

שמונה כרטיסיות
 "הבעייה שלי" (ובהן
 כתובות הבעיות
 הרפואית), ושמונה
 כרטיסיות "התרופה
 שלי" (ועליהן כתוב
 שם הצמח העשוי
 לרפא את הבעיה).
 דוגמאות של צמחי
 תבלין.

הצגה בית מרקחת בטבע

כרטיסיות

הצמח:
פטל קדוש
הטיפול: להניח על הפצע או השריטה תחבושת ספוגה בחליטה של פטל קדוש ולחבוש את המקום

פצעים ושריטות

סיכום

לסיכום, פגשנו כאן לא מעט דוגמאות מרתקות לשימושים בצמחי תבלין ומרפא הגדלים בטבע שמסביבנו ויכולים לשרת אותנו בחיי היום־יום.

אפשר לשאול: האם מישהו מכם כבר פגש באחת מהתרופות הטבעיות האלה או אפילו נעזר בהן? אם כן, אם הכול טוב כל כך, ואפשר למצוא בטבע פתרונות לבעיות גופניות רבות כל כך, מה הבעיה?

בית מרקחת בטבע
הצגת בעיות רפואיות ומציאת הצמח המועיל בטיפול בהן.

10 דקות

מושגים:

תכונות ומאפיינים של צמחי בר ודרכי השימוש בהם: אזוב, מרווה, זוטה, שומר, פטל, עכוב, אלת מסטיק.

עזרים:

שמונה כרטיסיות "הבעייה שלי" (ובהן כתובות הבעיות הרפואיות), ושמונה כרטיסיות "התרופה שלי" (ועליהן כתוב שם הצמח העשוי לרפא את הבעיה). דוגמאות של צמחי תבלין.

הצגה בית מרקחת בטבע

נספחים

הידעתם?	הפתרון	הבעיה הרפואית	הצמח
בלטינית נקראת המרווה "סלוויה" שמשמעותה "המושיע", ובערבית "מירמיה", על שמה של מרים, אמו של ישו, שהעניקה לצמח את קדושתו על פי המסורת הנוצרית. ואכן, למרווה תכונות מרפא רבות, והיא נחשבת מלכת צמחי הרפואה העממית.	טבילת כפות הרגליים במשרה של עלים.	פטריות בכפות הרגליים	מרווה משולשת
בלטינית נקראת המרווה "סלוויה" שמשמעותה "המושיע", ובערבית "מירמיה", על שמה של מרים, אמו של ישו, שהעניקה לצמח את קדושתו על פי המסורת הנוצרית. ואכן, למרווה תכונות מרפא רבות, והיא נחשבת מלכת צמחי הרפואה העממית.	שתיית חליטת עלים מרגיעה את הכאבים ומורידה חום.	חום, צינון, כאב ראש וכאב בטן	מרווה משולשת
השימוש המוכר והפופולרי ביותר באזוב הוא, כמובן, היותו חלק עיקרי מתערובת הזעתר המפורסמת. בתקופת המקרא נחשב האזוב נחשב צמח מטהר והשתמשו בו בטקסים בבית המקדש.	מריחת שמן זית שהושרו בו עלי אזוב על המקום הכואב מרגיעה את הכאב.	שיעולים, ליחה וכאב בבית החזה.	אזוב
בעברית נקרא הצמח על שם עליו ופרחיו הקטנים ("זוטא" בארמית, ובעקבותיה בעברית, משמעותו קטן) הצמח נפוץ בארץ ומוכר היטב בארצות הים התיכון, והוא אחד הצמחים הטעימים והנעימים ביותר לשתיה. מכאן משמעות השם הערבי של הזוטה – "עשב התה".	שתיית חליטה של עלים מרגיעה, מעודדת ומרוממת את הנפש.	מתח חרדה וחוסר שקט	זוטה

הצגה בית מרקחת בטבע

נספחים

הידעתם?	הפתרון	הבעיה הרפואית	הצמח שומר
מקובל לתבל משקאות כמו עראק בתמצית מהצמח. הטעם החריף של השומר משמש גם בתעשיית הממתקים, לייצור ליקריץ ובמבליק.	שתייה יום-יומית של חליטת זרעי שומר מונעת הזדקנות של העור וקמטים..	הזדקנות של העור	
בימי קדם היו מכינים מהשרף של השיח חומר לעיסה לצרכי רפואה – מסטיק! מקור המילה "מסטיק" הוא שמו של הצמח ביוונית – מסטיכא. המסטיק הרפואי הקדום מוזכר גם במקורות היהודיים, והשתמשו בו לטיפול בדלקות חניכיים ובריח רע מהפה. "אין לועסין מוסתכין בשבת. אימתי? בזמן שמתכוין לרפואה, אם מפני ריח הפה הרי זה מותר" (תוספתא, שבת). כלומר, מותר ללעוס מסטיק בשבת, אבל רק מסיבות רפואיות. איך מייצרים שרף ללעיסה? כשחותכים את קליפת הגזע של שיחי אלת המסטיק יוצא מהם נוזל סמיך המתקרש לאט. אוספים את טיפות השרף, ומייבשים אותן בשמש לגושי שרף קטנים.	לטיפול ולמניעה: לעיסה של השרף.	דלקת בחניכיים	אלת המסטיק
עכובית הגלגל היא קוץ הפורח בצבע סגלגל צהוב. זהו "צמח גלגל". כלומר, צמח המתייבש בצורת כדור קל משקל, והעלים הגדולים משמשים לו מעין מפרשים. הוא מתגלגל ברוח כמו גלגל, וכך מפיץ את זרעיו.	בישול השורשים, אכילת העלים.	רעב!	עכובית הגלגל

הצגה בית מרקחת בטבע

נספחים

הידעתם?

שיח קוצני הגדל לרוב ליד מקורות מים. פירותיו אכילים ומכינים מהם משקה מתוק וריבות. בערבית שמו "עלויק" הרומז לשיטה עתיקה להוצאת עלוקות מגרון של כבשים ופרות – בעזרת ענף קוצני של הצמח הזה.

הפטרון : הבעיה הרפואית

חבישה של הפצע בתחבושות ספוגה בחליטה של עלי פטל מחטאה את הפצע ומרגיעה את הכאב.

פצעים פתוחים

הצמח

פטל קדוש

כתבה בנושא צמחי התבלין והשמירה עליהם:

[HTTP://WWW.MAKO.CO.IL/TRAVEL-ISRAEL/PARKS/ARTICLE-5E0F8EB4F453741006.HTM](http://www.mako.co.il/travel-israel/parks/article-5e0f8eb4f453741006.htm)

מרוזה משולשת

צילום: סלמאן אבו רוכון

אזוב מצוי

צילום: סלמאן אבו רוכון

נספחים

פטל קדוש

צילום: ארכיון רשות הטבע והגנים

אלת המסטיק

צילום: מרגרטה וולצק

עכובית הגלגל

צילום: דותן רותם

זוטא

צילום: שיר לפיד

שומר

צילום: SHUTTERSTOCK

משפט שדה

פתיחה

ובכן, הבעיה היא ש**צמחי תבלין ומרפא רבים בארץ מוגנים בחוק, ממש כמו פרחי הבר, ואסור לקטוף אותם, גם לא למטרות "חשובות" ו"מועילות"**.

למשל, בעבר גדל בטבע בארץ אזוב (זעתר) שהספיק לכל תושבי הארץ, אך בגלל שנקטפו כמויות גדולות מדי – לא רק לשימוש התושבים המקומיים, אלא גם למטרות ייצוא לארצות המפרץ הפרסי, כגון כווית וערב הסעודית – צמחיית האזוב בארץ הדלדלה מאוד. ולכן לפני כ־30 שנים הכריזו שהאזוב הוא צמח מוגן, ואסור לקטוף אותו בטבע.

"חוק גנים לאומיים ושמורות טבע" כולל רשימה של צמחים שאסור לקטוף בטבע. הזוטה, המרווה האזוב ועכובית הגלגל שהכרנו כעת ב"בית המרקחת" נמצאים ברשימה הזאת.

פעילות

חלקו את הקבוצה ל"קוטפים" ו"פקחים".
"הקוטפים" נאשמים בליקוט צמחים מוגנים בטבע.
"הפקחים" של רשות הטבע והגנים, נציגי המדינה, הם עדים מטעם התביעה, ותפקידם להסביר לבית המשפט מדוע חשוב שלא לקטוף צמחי תבלין מהטבע.

משפט שדה

סימולציה של בית משפט: האשמה – קטיף צמחי תבלין בטבע. דיון במתח הקשור בשמירת טבע: הגנה על הצומח מול שימור מסורת עממית.

15 דקות

מושגים:

צמח מוגן על פי חוק מגוון מינים, מין בסכנת הכחדה, פקח רשות הטבע והגנים, מסורת, משאב טבע, זכות מוסרית וחובה מוסרית, פתרונות בני קיימא

עזרים:

כרטיסיות הנחיות לקוטפים ולפקחים תחפושות של שופט ושל פקח: גלימת שופט, פטיש שניצלים, כובע פקח.

פעילות

הנחיות לקוטפים

עליכם להגן על עצמכם, כלומר לשכנע את השופטים שהייתה לכם סיבה מוצדקת לקטוף את צמחי המרפא. הציגו את הבעיה הרפואית שלכם, הסבירו כיצד יכול הצמח להועיל לכם ומדוע הוא עדיף על תרופה "קונבנציונלית". עליכם לשכנע את בית המשפט שיש לכם זכות מוסרית לקחת מהטבע מה שמועיל לבריאותכם, ושהקטיף שלכם לא פגע בטבע.

טענות שאתם יכולים להעלות:

1. מאז ומתמיד בני אדם "מנצלים" את הטבע לטובתם, וכמובן משתדלים שלא לפגוע בו יותר מדי.
2. הטבע שייך לכולם, אין שום סיבה לקנות בבית מרקחת תרופה סינטטית, תעשייתית ויקרה, אם אפשר לקטוף תרופה יעילה יותר וזולה יותר בשדה.
3. קטפנו רק את הצמח שהיה דרוש לנו ובכמות קטנה, והקפדנו שלא לעקור את השורשים כדי לאפשר לצמח להמשיך לגדול.

הנחיות לפקחים:

תארו לפני בית המשפט את המפגש שלכם עם הקוטפים בשטח. הסבירו מדוע החוק אוסר על קטיף צמחי תבלין ומרפא, ומדוע חשוב לאכוף אותו. עליכם לשכנע את בית המשפט שחשוב שצמחי התבלין ימשיכו לגדול בטבע, ולהסביר מדוע אי אפשר לתת לכל אחד "לקטוף רק קצת".

טענות שאתם יכולים להעלות:

1. המציאות בימינו שונה מימי קדם – השטח הטבעי מצטמצם והאוכלוסייה גדלה. אי אפשר לאפשר לציבור "לקטוף רק קצת", משום שאין דרך להגדיר "קצת" ואי אפשר לאכוף את ההיתר הזה בשטח. היתר "לקטוף קצת" יכול להיות פתח לקטיף של כמויות גדולות מאוד.
2. כידוע, סוחרים קוטפים בטבע צמחי תבלין בכמויות גדולות ומוכרים אותם ביוקר, אף על פי שהם לא גידלו אותם ושהם משאב טבע השייך לכולם.
3. קטיף הצמחים האלה פוגע ביכולת של הצמחים להמשיך ולגדול בטבע בעתיד. האזוב, למשל, כמעט שנעלם מנופי הארץ. החוק המגן על צמחי הבר מנסה למנוע את התופעה הזאת.
4. הכחדתם של צמחי תבלין ומרפא תמנע מאתנו ליהנות בעתיד מהסגולות המיוחדות שלהם – אלו שאנחנו מכירים ואלו שעוד לא גילינו.

משפט שדה

סימולציה של בית משפט: האשמה – קטיף צמחי תבלין בטבע. דיון במתח הקשור בשמירת טבע: הגנה על הצומח מול שימור מסורת עממית.

15 דקות

מושגים:

צמח מוגן על פי חוק מגוון מינים, מין בסכנת הכחדה, פקח רשות הטבע והגנים, מסורת, משאב טבע, זכות מוסרית וחובה מוסרית, פתרונות בני קיימא

עזרים:

כרטיסיות הנחיות לקוטפים ולפקחים תחפושות של שופט ושל פקח: גלימת שופט, פטיש שניצלים, כובע פקח.

משפט שדה

פעילות

קבעו זמן הכנה למשתתפים (כ־5 דקות).
לבשו את תחפושת השופט (גלימה, כובע), אחזו בפטיש והזמינו את הנאשמים:

"בית המשפט!!!"

**עומדים בפנינו היום נאשמים שנתפסו קוטפים בטבע צמחים לתועלתם האישית!
בית המשפט מזמין את הנאשמים לשטוח בפניו את הסבריהם למעשה"**

לאחר הופעת הנאשמים, הזמינו את הפקחים:

"בית המשפט מזמין את פקחי רשות הטבע והגנים שפגשו את הקוטפים בשטח, לעלות ולהסביר את עמדת המדינה בסוגיית הגנה על צמחי הבר בכלל, ועל צמחי התבלין והמרפא בפרט."

סכמו את העדויות ופנו לכולם:

בעקבות מה ששמעתם, אילו פתרונות בני קיימא אתם מציעים כדי לאפשר לבני האדם, לציבור בכלל ולחובבי טבע כמוכם בפרט, להמשיך להשתמש בצמחי תבלין בלי לפגוע פגיעה חמורה בטבע? מה אפשר לעשות? האם אפשר לאסור על שימוש בתרופות מן הטבע למען העתיד? האם אפשר לאסור על הכנת תה ממרווה או שמן מאזוב?

הצעות לשימור מסורת השימוש בצמחי תבלין ומרפא בלי לפגוע הטבע:

- לגדל צמחי תבלין בגינה או בעציצים.
- לקנות (בשוק, בסופרמרקט, בחנויות) רק תוצרת שגודלה בחממות ובשדות חקלאיים ולא בטבע.
- להשתתף בקטיף עצמי של תבלינים בחלקות חקלאיות.

משפט שדה

סימולציה של בית משפט: האשמה – קטיף צמחי תבלין בטבע. דיון במתח הקשור בשמירת טבע: הגנה על הצומח מול שימור מסורת עממית.

15 דקות

מושגים:

צמח מוגן על פי חוק מגוון מינים, מין בסכנת הכחדה, פקח רשות הטבע והגנים, מסורת, משאב טבע, זכות מוסרית וחובה מוסרית, פתרונות בני קיימא

עזרים:

כרטיסיות הנחיות לקוטפים ולפקחים תחפושות של שופט ושל פקח: גלימת שופט, פטיש שניצלים, כובע פקח.

סיכום

הכריזו על סיום המשפט:

בזאת אני מכריז/ה כי העדים – שהם חובבי טבע – למדו שיעור חשוב באהבת הטבע ובהגנה על הצומח, ומבקש/ת מהם ללמד את חבריהם ואת בני המשפחה שלהם מה עושים ומה לא עושים כשיוצאים לטבע - רואים, מריחים, נהנים, אבל את צמחי התבלין קוטפים רק בגינה ולא בחיק הטבע! החוק קובע קנס גבוה על קטיף לא חוקי, אך במקום הקנס אני מטיל/ה על הנאשמים האלה עונש למען הקהילה. הם יפעלו בסביבתם להגברת המודעות לנושא ולהקמת גינות תבלין לתועלת האדם!

חשוב להדגיש לפני הקבוצה שכל הצמחים שהובאו לפעילות נקטפו בגינת צמחי התבלין או נקנו בחנות ולא נקטפו בטבע.

משפט שדה

סימולציה של בית משפט: האשמה – קטיף צמחי תבלין בטבע. דיון במתח הקשור בשמירת טבע: הגנה על הצומח מול שימור מסורת עממית.

15 דקות

מושגים:

צמח מוגן על פי חוק מגוון מינים, מין בסכנת הכחדה, פקח רשות הטבע והגנים, מסורת, משאב טבע, זכות מוסרית וחובה מוסרית, פתרונות בני קיימא

עזרים:

כרטיסיות הנחיות לקוטפים ולפקחים תחפושות של שופט ושל פקח: גלימת שופט, פטיש שניצלים, כובע פקח.

"שכרון חושים" מאסטר תה

פתיחה

אפשר לפתוח את הפעילות בשאלות סיכום, כגון –
אילו דברים חדשים למדתם מהפעילות היום?
האם אתם זוכרים את שמות צמחי התבלין שהזכרנו בפעילות?
(זוטה, מרווה, אזוב, עכובית הגלגל, שומר)

מה מיוחד בצמחי התבלין האלה? (יש להם תכונות ייחודיות ולכן
האדם מוצא בהם תועלת רבה בתחומים שונים, כמו מאכל, מרפא
וקוסמטיקה)

מה חשיבותם של הצמחים האלה בטבע? (הם חלק ממגוון המינים
בטבע, ויש בהם פוטנציאל אדיר עבור האדם בהווה ובעתיד)

איזו סכנה נשקפת לחלק מצמחי התבלין? (למדנו שכמה מהם, כמו
האזוב, נמצאים בסכנת הכחדה עקב קטיף מאסיבי לאורך השנים)

מה אפשר לעשות כדי להגן עליהם? (כמה מצמחי התבלין מוגדרים
צמחים מוגנים על פי חוק. חוץ מאכיפת החוק, חשוב להגביר את
המודעות לנושא דרך חינוך והסברה, כמו שאנחנו עושים כעת,
ולעודד שתילת גינות של צמחי תבלין)

"שיכרון חושים" – פעילויות חווייתיות לסיכום. "מאסטר-תה":
טעימת תערובות של תה צמחים (תה קר)
הכנת שקיות ריחניות מצמחי תבלין
קישוט צנצנות לאיסוף עלי תבלין מהגינה
הכנת תוויות לצנצנות

15-25 דקות

מושגים:
טעים, נעים, ריחני, מרגיע, כיף!

עזרים:
קנקני תה
כוסות
ריבועי בד
ענפי רוזמרין ולבנדר
סרטים לקשירה
צנצנות
תוויות
עלים של צמחי תבלין
לחלוקה בצנצנות

"שכרון חושים" מאסר תה

פעילות

עכשיו נשתמש בכל החושים שלנו ונהנה בעצמנו ממגוון הריחות והטעמים שיש בצמחים שסביבנו (שנקטפו, כמובן, בגינת צמחי התבלין)

1. "מאסר-תה": מכינים מראש תה קר מתערובות שונות של צמחי התבלין שהכרנו. הגישו תה בקנקנים ובחרו עם המשתתפים בתה הטעים ביותר.
2. מכינים שקיות ריחניות מלבנדר או מרוזמרין.
3. מקשטים צנצנות זכוכית או מכינים תוויות לצנצנות, ממלאים את צנצנות בעלים מיובשים ולוקחים מזכרת הביתה.

"שיכרון חושים" - פעילויות חווייתיות

לסיכום. "מאסר-תה": טעימת תערובות של תה צמחים (תה קר) הכנת שקיות ריחניות מצמחי תבלין קישוט צנצנות לאיסוף עלי תבלין מהגינה הכנת תוויות לצנצנות

25-15 דקות

מושגים:

טעים, נעים, ריחני, מרגיע, כיף!

עזרים:

קנקני תה
כוסות
ריבועי בד
ענפי רוזמרין ולבנדר
סרטים לקשירה
צנצנות
תוויות
עלים של צמחי תבלין
לחלוקה בצנצנות

לחזרה לטבלת משחקי המערך 'צמחי תבלין ומרפא' - הקליקו כאן

כתיבה - רחלי גלבוע, צוות חינוך רשות הטבע והגנים
הנחיה - שרון גולן הרשקוביץ, מנהלת תחום קהילה רשות הטבע והגנים
עיצוב גרפי ואיור - סיגל ויינטה, Sigaluna
הגהה לשונית - לילך צרנוב

עזרי הדרכה

אזוב מצוי

צילום: סלמאן אבו רוכון

מרווה משולשת

צילום: סלמאן אבו רוכון

עכובית הגלגל

צילום: דותן רותם

אלת המסטיק

צילום: מרגרטה וולצק

פטל קדוש

צילום: ארכיון רשות הטבע והגנים

שומר

צילום: SHUTTERSTOCK

זוטא

צילום: שיר לפיד

